

Schránky plní miliardy reklam. Lidem už prý nevadí. Myslíte si to také? Během týdne najdete poštovní schránku napěchovanou k prasknutí. Kvalitní, barevně potištěný, papír zahodíte a ten potom skončí bůh ví kde.

„Počet letáků každý rok roste. Největší podíl na tom mají velké obchodní řetězce. Navíc se zkracuje i interval pro vydání nového letáku. Ještě nedávno to byly dva týdny, teď už se nové reklamy roznášejí každý týden,“ sdělil ředitel Asociace direkt marketinku a zásilkového obchodu Tomáš Hájek v článku redaktora Hospodářských novin ⁽¹⁾. V článku se dále píše, že podle odhadu odborníků počet nevyžádaných letáků vloni poprvé zřejmě překročil hranici tří miliard kusů!

Arnika provádí v současné době průzkum zhruba v 70 domácnostech. Vychází z něho, že do každé poštovní schránky měsíčně přijde v průměru přes jeden kilogram reklamy. To znamená dva až tři letáky denně. V šestipatrovém domě s třiceti nájemníky se tak za rok spotřebuje přes 400 kg papíru, který se musí vyrobit odhadem z pěti stromů ⁽²⁾.

Většina reklamy nakonec skončí ve směsném komunálním odpadu (hlavně ve městech, na vsi se pálí). „Obyvatelé Prahy vytrídí pouze asi 21 % papíru z domovního odpadu,“ uvedl Ing. Milan Havel z Programu Toxické látky a odpady sdružení Arnika. „V Českých Budějovicích většina občanů papír netřídí,“ doplnila MUDr. Věra Horská z jihočeské pobočky Arniky, „převážná část papíru z reklam proto skončí na skládce v Lišově, která se neutešeně plní a rozrůstá.“ František Lobovský ze Sdružení

Arnika vytáhla do boje

proti schránkové reklamě

Arnika uspořádala pochod napříč Prahou, aby upozornila na negativní dopady masové schránkové reklamy na životní prostředí.
Foto Arnika: Ondřej Petřík

obranu spotřebitelů ČR potvrzuje: „Jde o závažné spotřebitelské téma. Záplavu reklamních letáků nakonec totiž zaplatí spotřebitelé dvakrát – jednou v konečné ceně výrobku a podruhé v ceně poplatku za odvoz a likvidaci komunálního odpadu.“

Arnika zorganizovala v prosinci happening – průvod několika českými městy. „Ošklivý sněhulák“, vyrobený z letáků vybraných z poštovních schránek, putoval Prahou jako upozornění na nadměrné a k přírodě nešetrné papírování. V severočeském Děčíně aktivisté, sami oblečení do pestrých reklam, následovali symbolického reklamního strážáka. Chtěli jsme upozornit na problém. Ale stačí to?

„Zatímco zákazníci hypermarketů si na pravidelné dodávky reklamních ceníků až

do schránek zvykli, ekologové proti nim protestují,“ píše David Macháček ve svém článku. A dodává: „O co více letáků lidé ve schránkách nacházejí, o to méně jim podle marketinkových průzkumů vadí.“ Zvykáme si. Přeci ale nevadí plýtvání jen ekologům?

Máme zákon o regulaci reklamy. Nárůst letáků ale nezastavila ani jeho novela platná od 1. června 2002. Ta zakazuje obtěžující reklamu, pokud si majitel schránku viditelně označí. I do označených schránek však roznašeči vhadzují reklamu. Nebo se vyhnou nálepce na schránce tím, že nechají prospekty na schodech domu. Nebo se stává, že označení někdo strhne. Zadávateli či distributoři přitom hrozí pokuta až dva miliony korun.

(pokračování na str. 3)

Uvnitř listu:

- 2 Arnika v Thajsku jednala o přehradách
- 3 Boj o Vltavu a Labe
- 4 Děti chodí za sovami do přírody
- 5 Zdravotnictví bez PVC

Motto Arniky: „Vzdálili se lidské srdce od přírody, zatvrdli se. Nedostatek úcty k tomu co roste, co je živé, rychle povede také k nedostatku úcty k lidem.“

ARNIKA SE V THAJSKU SETKALA S LIDMI POSTIŽENÝMI STAVBOU PŘEHRAD

Odhaduje se, že asi 40 - 80 miliónů lidí na světě bylo nuceně přesídleno v důsledku stavby velkých přehrad. Další milióny lidí žijící po proudu od přehrad utrpěly závažné škody v důsledku nemocí přenášených vodou a ztrátou přirozených zdrojů obživy (rybolov, zemědělství, sběr dřeva v nivních lesích). Přes 300 zástupců takto postižených lidí a jejich spojenců z nevládních organizací 62 zemí světa se setkala na přelomu listopadu a prosince 2003 poblíž vesnice Rasi Salai na řece Un v Thajsku. Arnika byla mezi nimi.

Během šesti dnů vyrostlo na dřívě pusté planině přes dvacet bambusových chýší, několik provizorních budov a stany pro vaření. Tábor, postavený thajskými vesničany a dobrovolníky z mnoha dalších zemí, bude po setkání používán jako škola pro místní obyvatele, kde mohou studovat - jak jinak - vše o řekách a přehradách.

Místo setkání nebylo vybráno náhodou. U Rasi Salai se odehrál jeden z významných bojů světového hnutí odpůrců velkých přehrad, který skončil vítězstvím - přehrada u Rasi Salai byla vypuštěna, její brány jsou otevřeny a zničené ekosystémy se postupně obnovují. Lidé se vrátili do svých domovů, znovu využívají tradiční zavlažovací systémy pro svá rýžová pole a loví ryby, které se postupně objevují. Přehrada, vybudovaná pro zavlažování, nikdy nezačala plnit svůj účel - byla totiž postavena nad velkými ložisky soli, takže voda v ní se pro zemědělství využít nedala.

O 40 km dál po proudu mnohaletý spor o další přehradu, Pak Mun, stále ještě trvá. Přehrada Pak Mun byla postavena jako multifunkční - pro výrobu elektřiny a zavlažování. Měla být příkladem moderní přehrad s minimálními ekologickými dopady. Byla konstruována tak, aby se denní přítok rovnal den-

nímu odtoku, takže zaplavené území mělo být minimální. Pro zachování migrace ryb byly navrženy rybí přechody. Přehrada měla zajistit zavlažování pro 260 km² půdy a 241 rodin vesničanů dotčených přehradou mělo obdržet vysoké finanční kompenzace.

Projekt se proměnil v sociální, ekonomickou i ekologickou pohromu. Postižených vesničanů bylo nakonec více než 1700 rodin. Rybí přechod nikdy nefungoval; byl navržen podle přechodů pro lososa ve Spojených státech a vůbec nebral v úvahu potřeby a vlastnosti ryb žijících v řece Mun. Přehrada zničila peřejnaté úseky, ve kterých nacházelo mnoho ryb útočiště. K zavlažování nikdy nedošlo - veškerá voda v suchém období byla využita pro výrobu elektřiny. Přesto přehrada vyráběla jen třetinu předpokládaného výkonu. Vesničané, postižení zmizením ryb i narušením ekosystémů nivního lesa, zahájili dlouholetý a bolestný boj za svá práva, své živobytí a za záchranu řeky Mun - Matky Mun, jak ji ve svém jazyce odpradávná nazývají.

Lidé postižení přehradami se setkali již podruhé. První setkání se uskutečnilo v roce 1994 v Curitiba, v Brazílii - zemi, která v počtu lidí vyhnaných ze svých domovů kvůli přehradám zaujímá ve světě smutné prvenství. Zvláště v Jižní Americe jsou přehrady budovány pod dohle-

dem vojenských jednotek, odpůrci jsou zavírání a zabíjení, včetně žen a dětí. Není proto divu, že místní boj proti přehradám má silný politický podtext. Setkání v Curitiba znamenalo významné posílení celosvětového hnutí odporu proti přehradám, které od té doby zaznamenalo významné úspěchy.

Ing. Vlastimil Karlík se za sdružení Arnika zúčastnil Druhého světového setkání lidí postižených přehradami v Rasi Salai v Thajsku. Foto: Tonje Folkestad

Jedním z nich bylo i ustavení Světové komise pro přehrady (WCD). Tato komise zpracovala podrobné studie o stovkách přehrad po celém světě. V jedné ze svých zpráv konstatuje: „Velké přehrady znamenaly důležitý a významný přínos pro rozvoj lidstva, a přinesly nezanedbatelné výhody [...] v příliš mnoha případech však byla za tyto přínosy zaplacená nepřijatelná, a často nikoli nezbytná cena, zvláště co se týče sociálních a ekologických aspektů, přesídlování lidí, daňových poplatníků a přírodního prostředí. [...] Přínosy velkých přehrad většinou vyu-

žívali bohatí, zatímco jejich náklady a dopady nesli chudí.“

Dalším významným průlomem v boji za živé řeky bylo překonání utkvělé představy, že přehrady jsou zde navždy. Sedm velkých přehrad ve Francii a několik desítek ve Spojených státech bylo odstraněno či vypuštěno.

V některých zemích jsou na provoz přehrad vydávány časově omezené licence. Po jejich uplynutí se rozhoduje, co s ní. Ve většině případů je po technické revizi nebo opravě samozřejmě licence prodloužena, v některých případech se však ukazuje jako výhodnější přehradu zrušit. Motivem může být nebezpečný stav, vysoké

náklady na rekonstrukci, to, že přehrada neplní svou funkci, nebo také snaha o zlepšení ekologického stavu vodního toku, zejména s ohledem na obnovení přirozených populací ryb. V celé Evropě takto vyprší v příštích deseti letech několik tisíc licencí. Vzhledem k požadavkům směrnice na ochranu přírody a Rámcové směrnice o vodách se tak otevírá velká šance na revitalizaci mnoha řek či alespoň jejich částí.

Budoucnost velkých přehrad je otevřena. Hnutí jejich odpůrců ale sílí a sjednocuje se. V deklaraci, přijaté na setkání Rasi Salai, se říká: „Zavazujeme se zesílit naše boje a kampaně proti všem destruktivním přehradám a pro revitalizaci řek a obnovení jejich přirozených ekosystémů. [...] Alternativní modely hospodaření s vodou jsou možné! Voda má znamenat život, a ne smrt!“

Snad se i nám, v České republice, podaří nakonec zabránit výstavbě přehrad v Nových Heřminovech, pod jejíž hladinou má zmizet celá obec. Kéž by tento boj, který již několik let vede sdružení Arnika, dopadl ještě lépe, než ten u Rasi Salai - a přehrada by nebyla nikdy postavena.

*Ing. Vlastimil Karlík
vedoucí programu Ochrana
přírody sdružení Arnika*

Doporučení světové komise pro přehrady:

- Žádná přehrada nesmí být postavena bez „prokazatelné podpory“ dotčených lidí a bez svobodného, předběžného a informovaného souhlasu dotčených místních domorodých a kmenových komunit.
- Komplexní posouzení potřeb lidí, což se týče zdrojů vody a energie a různých možností, jak tyto potřeby uspokojit, provedené za účasti veřejnosti, by mělo být provedeno před zahájením jakéhokoli projektu.
- Přednost před budováním nových přehrad by mělo mít zvyšování efektivity stávajících systémů pro zajištění vody a energie.
- Stávající přehrady by měly být pravidelně za účasti veřejnosti posuzovány z hlediska bezpečnosti a možnosti přehodnocení jejich funkce, případně odstranění.
- Je třeba vyvinout mechanismy pro nápravy škod nebo dodatečné kompenzace pro ty, kteří utrpěli v důsledku stávajících přehrad, a k revitalizaci poškozených ekosystémů.

(pokračování ze str. 1)

Kde není žalobce, není viník. Vadí Vám, že velké obchodní společnosti zavalují města a domy schránkovou reklamou? Zlobíte se, ačkoli prospekty nečtete, že je musíte uklízet (a platit ve formě daní za tříděný odpad)? Je Vám líto zbytečného papíru? Bez Vaší spolu-

práce a pomoci ničeho nedosáhnete. Upozorněte správce svého domu. Sledujte svou poštovní schránku. Zjistíte-li, že byl porušen zákon, napište dopis zadavateli reklamy, pošlete i stížnost Krajskému živnostenskému úřadu. Tehdy již můžeme jméno „podezřelé firmy“ zveřejnit třeba na naší webové stránce. Věříme,

že velké společnosti jsou na negativní reklamu citlivé. Vždyť za vkládání nevyžádaných letáků udělili vloni kontroloři pouze dvě pokuty! ⁽¹⁾ Vzor dopisu zadavateli reklamy i úřadu a adresy Krajských živnostenských úřadů najdete na internetu na adrese <http://papir.arnika.org>. Bližší informace poskytnete: Milan

Návoj, milan.navoj@arnika.org, tel. 222 781 471.

⁽¹⁾ David Macháček – Schránky plní miliardy reklam, Hospodářské noviny, 26. 11. 2003

⁽²⁾ výpočet Ing. Josefa Polívky – sdružení Calla

⁽³⁾ Zdroj: Hospodářské noviny

AKTUALITA

NEZISKOVÝM ORGANIZACÍM SE PODAŘILO ZACHRÁNIT VLTAVU A LABE

Poslanci na sklonku loňského roku schválili legislativní změny nemající obdoby na české ani zahraniční politické scéně. Lobbyistům kolem vodní dopravy byl trnem v oku zákon o ochraně přírody a krajiny. Bránil jim totiž postavit regulační vodní díla v místech, kde řeky (Vltava a Labe) protékají chráněnou krajinnou oblastí. A jejich stavby by cenné ekosystémy zničily. A tak se přes své poslance snažili prosadit, aby zákon o ochraně přírody a krajiny už pro Labe a Vltavu neplatil. A málem se jim to povedlo.

pro stavbu nových jezů na dolním Labi. Jsme přesvědčeni, že připravovaná novela je nástrojem jak obejít skutečný zájem většiny lidí této země,“ uvedli ve svém společném prohlášení potápěči Dana Kubrychtová z klubu Trigger divers a Tomáš Kotouč z klubu Tethys Praha, kteří se happeningu přímo účastnili.

Poslanci zákon přijali nejen přes protesty Arniky a dalších nevládních organizací, ale také navzdory zamítavému stanovisku Parlamentního institutu. Jeho rozbor prokázal, že pokud návrh projde, dostane se česká legislativa do přímého rozporu s evropskou. Za to České republice hrozily ze strany EU velmi tvrdé sankce

a zastavení podpory ze strukturálních fondů.

„To, co se ve Sněmovně odehrálo, je velmi závažným precedentem. Je to signál, že některé lobbyistické skupiny dokáží prosadit své cíle navzdory evropskému právu, zdravému rozumu i demokratickým principům,“ řekl k tomu předseda Arniky Ing. Vlastimil Karlík.

Senát naštěstí kontroverzní zákon vrátil Poslanecké sněmovně s připomínkami. Senátní návrh ponechal formulaci, že vltavská a labská vodní cesta jsou věcí veřejného zájmu. Zrušil ale ustanovení, že se na Vltavu a Labe přestává vztahovat zákon o ochraně přírody a krajiny. Parlament pak tento návrh

schválil drtivým poměrem hlasů 140 – 7. Postoj Sněmovny zřejmě do značné míry ovlivnil dopis Evropské komise, která upozorňovala na rozpor původního Schlingova návrhu s evropskými směrnicemi. Sdružení Arnika na tento fakt Evropskou komisi upozornilo.

Do úsilí o záchranu přírody kolem Labe a Vltavy a proti účelového a nebezpečnému zákonu se výrazně zapojily také další nevládní organizace, především Přátelé Přírody a Zelený kruh, Hnutí Duha a Ekologický právní servis. K podpoře dopisu senátorům se přihlásilo kolem 50 nevládních organizací.

Marek Jeblíčka

Když se Arnika dozvěděla, co se ve Sněmovně chystá, uspořádala protestní happening přímo na Vltavě. Za budoucnost řek se postavili i potápěči a otužilci. Ti v mrazivém počasí vstoupili do řeky a na její hladině rozvinuli transparent „Neberte nám Vltavu a Labe“. „Osud řek nám není lhostejný. Jsme přesvědčeni, že by řeky měly patřit lidem a že bychom se k nim neměli chovat jen jako k vodním cestám. Proto jsme tady,“ uvedl čestný předseda I. plaveckého klubu otužilců Praha Vladimír Komárek.

„Nechceme „úpravu“ řek kvůli lodní nákladní dopravě za cenu zničení přírody. Jsme přesvědčeni, že přirozená krajina a bohatá biodiverzita jsou největším kulturním bohatstvím, které lze jen těžko vyčíslit penězi. Jsme přesvědčeni, že neexistují ekonomické důvody

Sdružení Arnika se snažilo zabránit vyjmutí řek Vltavy a Labe z platnosti zákona o ochraně přírody a krajiny. Naši snahu podpořili potápěči a otužilci, kteří v mrazivém prosincovém počasí vlezli do vody a na hladině Vltavy rozvinuli transparent „Neberte nám Vltavu a Labe“. Foto Arnika: Ondřej Petrlík

Neobvyklým happeningem se Arnika snažila zabránit vyjmutí Vltavy a Labe ze zákona o ochraně přírody a krajiny.

S novým rokem vstoupil do své další fáze projekt Arniky „Sovy do škol“. Zatímco od září do prosince navštěvovaly sovy žáky ve školách, nyní chodí žáci za sovami do jejich přirozeného prostředí. Tam se je snaží přilákat houkáním. První sovu jsme takto přivábili na Petříně.

„Poblíž Petřínské rozhledny se nám ozval puštík obecný a silně a krásně houkal. Nakonec jsme jej s pomocí reflektorové baterky objevili ve větvích. Naše předchozí vábení ho tak rozrušilo, že v houkání neustával a poletoval ze stromu na strom. Prohlédnout si ho tak mohli úplně všichni účastníci výpravy, včetně těch nejmenších dětí. Setkání s volně žijící sovou je pro ně velmi silným zážitkem,“ uvedla vedoucí projektu Sovy do škol Veronika Voldřichová.

Ta zatím s dětmi uskutečnila 6 výprav a vytipováno je dalších 32 lokalit v Praze. „Naším cílem není jen vyhoukat sovu. Chceme dětem hlavně vysvětlit

metodiku zjišťování výskytu sov. Na místě je proto vždy přítomný ornitolog, který dětem či jejich rodičům zodpoví všechny dotazy. V případě zájmu může také pomoci s vedením výpravy do jiných lokalit,“ vysvětluje Veronika Voldřichová.

Výpravy budou pokračovat do 15. března 2004, kdy končí

období toku sov a nebude již možné je ve volné přírodě přivábit. Výletů se celkem zúčastní zhruba 1000 dětí.

Sdružení Arnika ve spolupráci se Zoologickou zahradou Praha pro děti dále připravilo program nazvaný ÚNOR – MĚSÍC SOV. Děti se setkali se sovami, které na území ČR bud

vůbec nežijí, nebo jen velmi vzácně. Program tak doplnil všem účastníkům znalosti o sovách a byl další příležitostí, kdy se děti mohly setkat se živými sovami. „Jsme přesvědčeni, že taková setkání jsou nejlepší motivací k tomu, aby se zajímaly o své životní prostředí a o možnosti, jak ho chránit,“ dodala Voldřichová.

ŽÁCI JDOU ZA SOVAMI ZE ŠKOL DO PRAŽSKÉ PŘÍRODY

Ornitolog RNDr. Jaroslav Škopek drží kaseták s nahraným hlasem puštíka. Děti za jeho zády zvědavě pozorují sovu ve větvích. Foto Arnika: Veronika Voldřichová

Třetí etapou projektu Sovy do škol bude realizace výstavy dětských výtvarných prací, nazvaná „Naše sovy“. Pro vítěze soutěže Arnika připravuje ve spolupráci s Českou společností ornitologickou soustředění v přírodě, kde si mohou v bohatém programu prohloubit své znalosti o životě ptáků ve volné přírodě vůbec. Výstava Naše sovy proběhne ve dnech 22. března – 23. dubna 2004 v Muzeu Policie ČR.

Marek Jeblička

Po odmítnutí novely zákona o ochraně přírody a krajiny Poslaneckou sněmovnou v listopadu loňského roku připravilo Ministerstvo životního prostředí další návrh, který 28. ledna 2004 schválila vláda. Ta zároveň požádala Sněmovnu, aby jej urychleně projednala tak, aby bylo možné zákon přijmout již v prvním čtení, bez dalších pozměňovacích návrhů. Fakt, že Česko tento důležitý zákon dosud nepřijalo, totiž působí nemalé komplikace.

Za nepřijetí zákona, který měl upravit náš právní řád podle požadavků evropských směrnic o ochraně přírody, kritizovala český Parlament mimo jiné

NATURA 2000 JDE PODRUHÉ DO PARLAMENTU

i evropská komisařka pro životní prostředí Margot Wallströmová. Teprve na základě nového zákona totiž může vzniknout i u nás soustava chráněných území evropského významu Natura 2000. Komisařka Wallströmová také připomněla, že v případě nepřijetí zákona mohou České republice hrozit peněžité sankce, a také možnost pozastavení přísunu peněz z evropských fondů.

Novelu zákona bylo nutno přepracovat především z časových důvodů. Ministerstvo zároveň v maximální možné míře vyšlo vstříc požadavkům vlastníků na kompenzace případné újmy. Český zákon jde v tomto smyslu daleko nad rámec zákonů platných v jiných evropských zemích. Náhrady se budou

vyplácet nejen za Naturu 2000, ale i za jiná omezení, a to dokonce i taková, která vznikla před přijetím novely (a nadále trvají).

Důležitý zákon, nutný k zavedení Natury 2000 v České republice, bude projednávat Parlament na své únorové schůzi.

Ing. Vlastimil Karlík

Natura 2000 má chránit území evropského významu.

Foto: archiv Arniky

Kampaň Arniky „Zdravotnictví bez PVC“ dosáhla na konci loňského roku významného úspěchu: Pacienti v nemocnici Na Homolce, kteří se zde léčí s nemocnou ledvinou, už nebudou vystavováni nebezpečným ftalátům z PVC infuzních vaků. Nefrologické oddělení, stejně jako ostatní pracoviště nemocnice, totiž nahradilo dříve používané PVC bezpečnějším plastem.

„Chápeme tento krok jako významný počín v českém zdravotnictví, který sníží negativní vliv ftalátů na pacienty a povede k omezení PVC,“ komentovala přístup lékařů Lenka Mašková, vedoucí kampaně Zdravotnictví bez PVC.

MUDr. Lukáš Svoboda, přemáhá nefrologického pracoviště, k tomu řekl: „Zohlednili jsme riziko vylučování ftalátů z PVC vaků do infuzních roztoků a touto cestou i přímo do těl pacientů. Problém je znám dlouho a vaky bez PVC se začaly kupovat pro nemocnici asi před třemi lety. Byly ale výrazně dražší a teprve teď se podařilo odstranit i tuto překážku.“

NA HOMOLCE PŘESTALI POUŽÍVAT VAKY Z PVC

Vedoucí nemocniční lékárny Mgr. Iva Vaňková nyní objednává výhradně infuzní vaky, z nichž nehrozí uvolňování ftalátů. „Dle našich informací se tak Homolka stala první nemocnicí v České republice, která přestala používat infuzní vaky z PVC vůbec.“ říká Lenka Mašková. „Jsem tomu rád, protože na našem pracovišti byly infuzní vaky prokazatelně největším zdrojem ftalátů. U dialyzovaných pacientů se jich totiž spotřebuje velké množství, u nás je to asi 40 vaků denně.“ dodává MUDr. Svoboda.

Marek Jeblička

FTALÁTY:

Ftaláty působí řadu zdravotních problémů - od toxického poškození ledvin a jater až k úbytku mužských spermií a poškození plodů nenarozených dětí. Mohou také vyvolat rakovinu a arterosklerotické změny. V PVC nejsou pevně vázány chemickou vazbou a vylučují se z něj (především do tekutin, které obsahují tuky).

Toxickými ftaláty jsou ohroženi i ti nejmenší pacienti. Na snímku je miminko s hadičkou vyrobenou z PVC. Foto: archiv Arniky

Arnika dělá vše pro to, aby se PVC přestalo ve zdravotnictví úplně používat.

Národní implementační plán Stockholmské úmluvy je dokument, který může významně ovlivnit množství toxických látek v životním prostředí České republiky na příští desítky, respektive stovky let. „Patříme k zemím s prostředím nejvíce zamořeným polychlorovanými bifenylly (PCB). Svědčí o tom měření jejich hladin v mateřském mléce. Řada míst je dodnes znečištěna pesticidy, které byly zakázány koncem osmdesátých let. Stockholmská úmluva je cestou, jak se tohoto znečištění zbavit,“ vysvětlil RNDr. Jindřich Petrlík ze sdružení Arnika.

Zástupci nevládek a samospráv vycházeli při formulaci požadavků ze svých zkušeností a reálných případů. Jedním z požadavků třeba byl zákaz certifikace popíl-

ZÁSTUPCI NEVLÁDEK A SAMOSPRÁV ŽADAJÍ DŮSLEDNÝ POSTUP PROTI TOXICKÉMU ZNEČIŠTĚNÍ

Síť nevládních organizací a členové samospráv předložili Ministerstvu životního prostředí seznam vážných požadavků na Národní implementační plán (NIP) Stockholmské úmluvy. Na seznamu se dohodli v závěru semináře, který byl věnován právě přípravě NIP a odehrál se před koncem roku v Brně.

ků, popelů a strusky ze spaloven jako stavebního materiálu. Jako stavební materiál totiž prodává svůj popílek liberecká spalovna Termizo, ačkoliv se jedná o významný zdroj dioxinů.

Jinou praktickou inspirací se stal sklad pesticidů v Klatovech – Lubech nebo výsypka lomu Hájek. Obě lokality jsou kontaminované organochlorovými pesticidy a měly by být zařazeny mezi tzv. horká

místa určená k prioritní sanaci. Signatáři společného prohlášení také chtějí, aby Ministerstvo zemědělství ČR zpracovalo seznam bývalých skladů organochlorových pesticidů, protože jde o místa potenciálně vysoce kontaminovaná těmito látkami.

Účastníci semináře se dále vyslovili pro to, aby PCB, dioxiny, DDT a další POPs (perzistentní organické látky) byly likvidovány nespalovacími technologiemi s vysokou účinností destrukce, namísto nyní navrhované likvidace ve spalovnách nebo spalováním v cementárnách. Dále požadují akční plán ke snížení přítomnosti a emisí dioxinů a dalších nežádoucích vedlejších produktů (PCBs a hexachlorbenzenu), který by stanovil cílové hodnoty a konkrétní kroky ke snížení emisí těchto látek.

Marek Jeblička

Českou republiku je třeba vyčistit od toxických látek.

„Společnost Škoda Auto se po dohodě se středočeským krajským úřadem rozhodla odstoupit od kontroverzního projektu, proti kterému protestovali místní obyvatelé, vědci a ekologické organizace...“ Takovou zprávu přinesla česká média uprostřed loňského léta. Kampaň za záchranu unikátních ekosystémů před stavbou komplexu silnic pro zkoušky nových typů automobilů, trvající dlouhé tři roky, konečně – a trochu nečekaně – dosáhla úspěchu. Tento šťastný konec je jedním z největších úspěchů Centra pro podporu občanských sdružení Arnika, jež se případem intenzivně zabývalo.

Stavbu zkušebního polygonu připravovali v mladoboleslavské Škodovce od 70. let 20. století. Projekt zvažoval osm různých lokalit. Dříve než však mohly být vyhodnoceny, Škoda potichu připravovala stavbu v jedné z nich. „O polygonu jsme se dozvěděli náhodou, když začala najatá realitní kancelář vykupovat půdu v okolí obce. Mluvili o zřízení bažantnice,“ vzpomíná starosta Obrubců u Mladé Boleslavi Jiří Šorejs. Když se zjistilo, že za akcí stojí automobilka, vypukla panika. Obora, kterou měl polygon zabrat, je v tamní krajině jediným lesem; k rekreaci jej využívají stálí obyvatelé i chatáři, zdejší zemědělci chtěli začít s agroturistikou. Po stavbě polygonu by se do lesa už nikdo nepodíval: komplex měl být oplocen a přísně střežen.

Nesouhlasnou petici podepsala drtivá většina obyvatel a pod vedením farmáře Romana Žáčka založili občanské sdružení. „Dokud nebyl vyhodnocen dopad na životní prostředí, není důvod skupovat pozemky, navíc pod falešnou záminkou. Tento podezřelý postup nás vyděsil,“ říká Žáček. Škoda dokonce zorga-

nizovala letecké výlety pro místní obyvatele do Německa, kde se mohli podívat na existující polygon Volkswagenu. Výlet ani dárkové balíčky však většinu lidí nepřesvědčily. To dokázaly až přísliby finančních

že své pozemky neprodá za žádnou cenu. Když automobilka vzkázala, že při stavbě nevypoučené pozemky obejde, odpověděl, že si na svém poli postaví rozhlednu a bude k ní pořádat výlety s pozorováním

lesích potvrdil výskyt vzácných druhů rostlin a živočichů. Asi dvě desítky z nich nebyly do té doby objeveny na žádném jiném místě republiky, o dvou druhích bezobratlých (listonoh a žábřonozka) se mělo za to, že již u nás vyhynuly. Odborníci přirovnali milovické stepi jejich významem k Pálavě a Českému krasu.

ŠKODA AUTO USTOUPILA OBCÍM A OBYVATELŮM *Silnice nebudou, příroda u Milovic je zachráněna*

kompenzací. Obce hospodařící se sotva pět milionů za rok měly dostat jednorázově 14 až 30 milionů, plus roční výnos z daní. Po pár měsících jednání zůstala stát proti polygonu jediná obec – Obrubce.

Klíčovým se ukázalo být pevné přesvědčení Jiřího Rajmana, farmáře vlastního dlouhý pruh polí táhnoucí se napříč celým územím potenciálního polygonu. Rozhodl se,

přísně utajených zkoušek prototypů aut. Neúplatný sedlák, cenící si zděděné půdy, nakonec Škodovku udolal.

Fiaskem u Obrubců kauza neskončila. Škoda se zaměřila na další lokalitu – bývalý vojenský újezd Mladá u Milovic nad Labem. Při veřejném projednání dali prakticky všichni najevo, že si žádný polygon nepřejí. Při průzkumech se navíc v milovických

Tentokrát Škoda narazila na jednoznačný odpor obcí. Nyní nepomohly ani sliby finančních kompenzací. „Nechceme stát zase za plotem. Nijak nás neuklidňuje, že místo ohrady vojenského prostoru se má jednat o plot průmyslové zóny,“ řekl Karel Procházka, zástupce nově založeného Občanského sdružení Mladá, v červnu 2002 prezidentu Václavu Havlovi při jeho návštěvě Milovic.

Přestože obce a místní obyvatelé podporovala Agentura ochrany přírody ČR a významné odborné instituce, tlak Škodovky platil na státní úředníky. Ministerstvo životního prostředí vydalo v polovině roku 2002 kladné stanovisko v procesu EIA a středočeský krajský úřad začal připravovat změnu územního plánu, v němž chtěl regionální biocentrum překreslit na průmyslovou zónu. Protestům obcí se krajský činovníci v čele s hejtmanem Petrem Bendlem jednoduše vysmáli. Obce, zbavené šance ovlivnit nový územní plán, pak použily v podstatě svého nejtvrďšího prostředku: začaly na svých katastrech vyhlášovat stavební uzávěry.

Později Škodovka narazila na další vážnou překážku. Polygon vyžadoval řadu výjimek ze zákona o ochraně přírody, protože zasahoval do biotopů desítek vzácných druhů živočichů a rostlin a také do lokalit navržených do evropské sítě chráněných území NATURA 2000. Začínalo být zřejmé, že výjimky lze stěží vydat bez porušení zákona a mezinárodní ostudy. Konflikt, nabírající na intenzitě, však vzal v létě 2003 rychlý a nečekaný konec: Škoda Auto prohlásila, že od svého záměru ustupuje.

Tiskový mluvčí Arniky Marek Jehlička předává prezidentu Václavu Havlovi fotografie vzácných živočichů žijících v biocentru Mladá.

Foto: archiv Arniky

Martin Skalský

Arnika Děčín

Alternativní protipovodňová ochrana v povodí Ploučnice

Ploučnice je necelých 100 km dlouhá říčka, pramenící pod Ještědem v Libereckém kraji a vlévající se do Labe pod Děčínským zámkem. Na Ploučnici a přírodě blízká povodňová opatření je soustředěn projekt Arniky Děčín, financovaný Nadací Partnerství v rámci školícího programu „Metody komunitního rozvoje“. Náplň projektu je za pomoci týmu zahraničních expertů navrhnout způsob, jak by se v daném území mělo k protipovodňovým opatřením přistupovat, tak, aby došlo k co nejmenším zásahům do přírodního prostředí. Zároveň je kladen veliký důraz na to, aby do diskuse o možnostech a úskalích protipovodňové ochrany na Ploučnici bylo zapojeno maximum kompetentních institucí a zájmových skupin, což je vlastně hlavním cílem celého snažení – zapojit hned od počátku všechny, kteří mají k proble-

matice co říci. Touto diskusí chceme předejít zbytečným průtahům v úředních řízeních nutných pro povolování jednotlivých kroků protipovodňových opatření a zbytečnému vynakládání prostředků na dokumentace a studie, které by následně nebyly realizovány. Cílem je nalézt společné a obecně přijatelné řešení hned na začátku a ve spolupráci všech zúčastněných.

Od 14. do 19. března proběhne týden práce zahraničních expertů, který vyvrcholí 19. března veřejnou prezentací výsledků na Městském úřadě v České Lípě. Na přípravě podkladů pro experty a programu týdenního pobytu spolupracovala skupina složená ze zástupců Arniky Děčín, Povodí Ohře, s.p., Města Děčína, Obce Stružnice, SCHKO České středohoří, Českého rybářského svazu, Města Česká Lípa, Libereckého a Ústeckého kraje.

*Jan Dostál,
vedoucí Arniky Děčín*

Arnika Praha

Arnika Praha žije papírem a sovmi

Papír a sovy. To byla hlavní témata, kterými v posledních měsících žili členové klubu Arnika Praha.

Ti v rámci kampaně Šetrné papírování připravili ve spolupráci s úřadem MČ Praha 5 velmi úspěšnou výstavu "Papír jako surovina", která se konala přímo v prostorách úřadu. Pro zájemce o tuto problematiku se také v pražské kanceláři konalo promítání filmu o třídění a recyklaci odpadů v Praze.

Dobrovolníci pražské pobočky (Michal Kelner, Jana Bryksiová a další) se pak podíleli jako asistenti na výpravách za sovmi v rámci projektu Sovy do škol. „Soví aktivity“ pokračovaly v klubovně promítáním filmu „Naše sovy“ a přednáškou magistra Šusty z pražské Zoologické zahrady o našich i cizokrajných sovmi. Vyvrcholením projektu „Sovy do škol“ bude chystaná výstava, slavnostní večer a aukce

soutěžních prací. S přípravou i průběhem akce bychom potřebovali pomoc. Dobrovolníci, prosím, ohlaste se na mailu jana.andelova.arnika.org nebo telefonicky na číslo Arniky. Děkujeme.

Klub Arnika Praha Vás dále zve na setkání s paní Prof. Hanou Librovou z brněnské Masarykovy university, které uspořádal společně s Ekologickou sekci České křesťanské akademie. S autorkou knihy „Vlažní a váhaví“ se společně zamyslíme nad tím „Co je to ekologický luxus?“. Akce se koná v úterý 11. 5. 2004 od 17:30 hodin v prostorách kláštera Emauzy (Praha 2). Na místě bude možné knihu zakoupit a nechat si ji od autorky rovnou podepsat.

Další akce pražského klubu probíhají (pokud neuvedeme jinak) od 18:00 v koordinacním centru Arniky, Chlumova 17, Praha 3. Všichni členové, dobrovolníci i noví zájemci jsou srdečně zváni.

*Marek Jeblička,
Jana Andělová*

Arnika Ostrava

Arnika Ostrava bojovala u vlády za Nové Heřminovy

Ostravská pobočka Arniky zorganizovala mezi obcemi ve svém regionu rozsáhlou akci, jejímž cílem bylo intervenovat u Vlády České republiky za záchranu Nových Heřminov. Tato obec je ohrožena výstavbou přehrady, na jejímž dně by mohla skončit. Členové ostravské pobočky obeslali řadu obcí s výzvou, v níž obce vyjadřují svůj nesouhlas s tímto řešením.

„Vyzýváme vás, abyste protipovodňovou ochranu v Moravskoslezském kraji nezužovali jen na úzkou skupinu obyvatel, ale zajistili bezpečí všech lidí žijících v obcích a městech v blízkosti řek. Přehrada v Nových Heřminovech v naší obci protipovodňovou ochranu nevyřeší,“ vzkazují vládě zastupitelé Šupíkovice a Bernartic. Výzvu nakonec

podpořilo šest obcí, více než 20 obcí zaslalo starostovi Nových Heřminov dopis, v němž ho ujišťují o své podpoře. Kromě toho podpořily místní obyvatele téměř tři a půl tisíce lidí, kteří podepsali petici „Za zachování Nových Heřminov“.

„Povodně v roce 1997 na Moravě a v roce 2002 v Čechách ukázaly, že z hlediska protipo-

petici „Za zachování Nových Heřminov“ podepsalo již zhruba 3500 lidí. Mnoho podpisů přibýlo při happeningu v Nových Heřminovech.

Foto Arnika: Vladimír D. Měrák

vodňových opatření se stavby velkých přehrad nejeví jako nejšťastnější řešení,“ upozorňují ve svém apelu vládě zastupitelé města Hranice. „Jsme přesvědčeni, že občané obce Nové Heřminovy mají právo na život ve své obci a že je třeba hledat jiné řešení, aby tato obec zůstala i se svými občany zachována,“ píšou ve svém dopise premiéru Špidlovi zastupitelé Nových Sedlic.

„Chodí nám spousty dopisů od občanů i obcí, v nichž nám vyjadřují podporu a nabízejí nám pomoc. To víte, že nás to potěší,“ svěřil se starosta Nových Heřminov Antonín Maňák.

„Naším přáním je řešit protipovodňovou ochranu v celém povodí komplexně, kombinovat různé typy úprav a nezabývat se pouze jednotlivostmi. Jsme rádi, že to považují za důležité i další obce, protože jde také o jejich bezpečí,“ uvádí Lenka Daňhelová ze sdružení Arnika Ostrava. „Rozložili se investice, které by padly na stavbu jediné přehrady na protipovodňová opatření v celém povodí, je reálné dosáhnout uspokojivé protipovodňové ochrany daleko většího počtu lidí než jich bude chráněno přehradou,“ míní Daňhelová.

Marek Jeblička

Kristina Beranová, je vdaná ryba, která do funkce asistentky programu Toxické látky a odpady nastoupila v polovině listopadu loňského roku. Je jí 27 let. Děti prý zatím nemá, zato se s láskou stará o svého velkého knírače jménem Nelly a o manžela, samozřejmě.

Proč jsi hledala práci právě u sdružení Arnika?

KRISTINU BERANOVOU, ASISTENTKU PROGRAMU TOXICKÉ LÁTKY A ODPADY

Zkoušela jsem pracovat v komerční sféře, ale příliš mě to neuspokojovalo. Potřebuji jako cíl práce, kterou vykonávám celý den, i něco jiného než jsou peníze, něco, co tomu všemu dává smysl. A tak jsem si začala hledat práci v neziskovém sektoru. Měla jsem za sebou čtyři roky na Lince bezpečí a dobrovolnickou činnost v programu PětP (kde jsem doposud - není to tedy první zkušenost.

Jsi mezi námi téměř čtyři měsíce. Jak se od té doby změnil tvůj pohled na Arniku?

Musím říct, že jsem byla mile překvapena. Měla jsem strach, že nezapadnu. Nikdy jsem se mezi ekology nepohybovala, a měla jsem o nich až heroické představy :-), ale lidé se mi zdají fajn, prostě každý je nějaký. Co

se týká samotné práce, čekala jsem více akčnosti, ale postupně zjišťuji, že ve světě plném byrokracie nic není tak jednoduché a násilnou cestou se nic nevyřeší. Tedy musím být trpělivá.

Jaký je tvůj vztah k sexu, drogám a rock n' rollu, respektive k hudbě obecně?

Někdy kladný někdy záporný, záleží na mém rozpoložení. Nemám na to žádný názor. Když se chci napít - napiji se, když si chci zahulit - tak si zahulím, a když chci sex - tak může být sex (tedy pokud je s kým :-)), ale vše k životu patřilo odjakživa a stále patří, a tak je třeba to přijímat tak, jak to je. Co se týká hudby, tak si příliš nevybírá. Buď mě to chytne nebo ne. To je jediné měřítko a klidně to může být vážná

hudba, pop, metal, hip hop, prostě cokoli.

Co tě na tvůj práci nejvíce baví?

Zatím mě ta práce baví taková jaká je, možná že někdy vyprchá nadšení a pak to bude jiné, ale byla bych ráda, kdyby se tak nestalo.

Pověz nám něco o tvém cíli. Čeho bys chtěla dosáhnout nejen v práci, ale i v životě?

Nemám žádné mety jako peníze, postavení a jiné. Chci pracovat sama na sobě, dosáhnout spokojenosti a vzhledem k tomu, že jsem člověk, který se trápí takřka každou nepravostí tohoto světa, (a to i sama sebou, svým chováním a vnitřními pohnutkami, také dokáži být pěkně ošklivá a nesnesitelná) chtěla bych se naučit jej přijímat takový, jaký je, protože jiný nebude - a to by se pak člověk utrápil. Nehodnotit, neposuzovat, jen přijímat a pomáhat lidem, protože nikdy z nás to tady nemá lehké.

Marek Jehlička

Informační centrum neziskových organizací, o.p.s.

STAŇTE SE ČLENY KLUBU ICN

ZÍSKÁTE BALÍK UŽITEČNÝCH INFORMACÍ A KURZŮ ZA VÝHODNOU CENU

Nabídka je určena pracovníkům neziskových organizací, studentům, členům spolků a sdružení, pracovníkům úřadů.

Jaké výhody a služby Klub ICN na rok 2004 přináší:

➤ MĚSÍČNÍ INFORMAČNÍ SERVIS (TIŠTĚNÝ NEBO ELEKTRONICKÝ), JEHOŽ SOUČÁSTÍ JE:

- Časopis GRANTIS - měsíčník neziskového sektoru
- Grantový kalendář - týdně aktualizovaný výčet aktuálních grantových uzávěrek
- Aktuální burza práce v neziskovém sektoru
- Nabídka vzdělávacích akcí na další měsíc
- Aktuální kalendář akcí neziskových organizací v ČR
- Vybrané informace o dění v neziskovém sektoru

➤ BEZPLATNÉ VYUŽÍVÁNÍ KNIHOVNY ICN

➤ 20% SLEVA NA KONZULTACE POSKYTOVANÉ V ICN NA VYBRANÁ TÉMATA

➤ 20% SLEVA NA OTEVŘENÉ SEMINÁŘE ICN

➤ 20% SLEVA NA PUBLIKACE VYDANÉ ICN

➤ 20% SLEVA NA INZERCÍ V GRANTISU

➤ BEZPLATNÉ PRÁVNÍ PORADENSTVÍ ZAMĚŘENÉ NA NEZISKOVÝ SEKTOR

➤ NA VYŽÁDÁNÍ JEDNOU ROČNĚ, ZDARMA, MONITORING TISKU O VAŠÍ ORGANIZACI

➤ SEMINÁŘE PŘIPRAVENÉ SPECIÁLNĚ PRO ČLENY KLUBU ZA SNÍŽENÉ CENY 500 KČ/KURZ NA VYBRANÁ TÉMATA:

- Psaní a sestavování žádostí o grant
- Účetnictví - převodový můstek z jednoduchého účetnictví na podvojné
- Public Relations

➤ MOŽNOST DISTRIBUCE INFORMACÍ PROSTŘEDNICTVÍM INFORMAČNÍHO SERVISU

Více informací na internetu:
www.neziskovky.cz

Kontaktujte ICN osobně:
Malé nám. 12, 110 00 Praha 1
telefonicky: 224 239 876
e-mailem : klub@icn.cz

Arnikum, čtvrtletní zpravodaj sdružení Arnika vychází 4x ročně v Praze. Číslo 1/2004 vyšlo v březnu 2004 v nákladu 2000 ks.

Tento čtvrtletní zpravodaj byl vydán díky finanční podpoře z programu EU Phare 2002 - dlouhodobá udržitelnost rozvoje občanské společnosti.

Vydává: Arnika - Koordinační centrum, IČO: 70938105, Evidenční č. MK ČR E14275, Chlumova 17, 130 00 Praha 3, tel/fax: 222 781 471, www.arnika.org. Šéfredaktor: Marek Jehlička - tiskový mluvčí, spolupracovníci: Martin Skalský, RNDr. Jindřich Petrlička, Jan Dostál, Ing. Petr Hrdina, Lenka Mašková, Ing. Vlastimil Karlík, Radka Štěpánová, MUDr. Věra Horská, Hana Martincová, Šárka Dostálová, Lenka Daňhelová. Adresa redakce je totožná s adresou vydavatele.

